

IKÄÄNTYVÄN TURVALLISUUS KYLPUHUONEESSA - SENIOR -SUIHKUKAAPIN KONSEPTISUUNNITTELU

Tiivistelmä

Savonia Ammattikorkeakoulu

Koulutusala	Teollinen muotoilu
Koulutusohjelma	Muotoilun koulutusohjelma
Työn tekijä	Heli Hakala
Työn nimi	Ikääntyvän turvallisuus kylpyhuoneessa - Senior –suihkukaapin konseptisuunnittelu
Päiväys	24.8.2016
Sivumäärä	38
Ohjaaja	Jouni Silfver

Tässä opinnäytetyössä perehdytään kylpyhuoneen turvallisuutta tuoviin elementteihin ja siihen, kuinka niitä voitaisiin parantaa ikääntyvät ihmiset huomioon ottaen. Työssä käsitellään ikääntyvien ihmisen toimintakyvyn heikkenemistä ja sen vaikutusta kylpyhuoneessa toimimiseen, erityisesti suihkussa käyntiin. Opinnäytetyö käsittelee fyysisten haasteiden lisäksi myös ikääntyvien psyykkistä hyvinvointia. Tavoitteena on suunnitella konsepti, joka luo turvallisen peseytymisympäristön ikääntyville.

Merkitsevä osa työtä oli haastattelu Helenan vanhainkodissa, jossa tutustuttiin ikääntyvän kylpyhuoneeseen. Tämän pohjalta muotoilutyö alkoi. Konseptisuunnittelu perustui vahvasti tutkimusosioon. Inspiraatio ja teema suihkukaappiin löytyivät turvallisuudesta, raikkaudesta ja arjen luksuksesta. Luonnostelun jälkeen siirryttiin 3D-mallintamiseen SolidWorksilla, jolloin lopullinen muoto ja konsepti muodostuivat. Suihkukaappi sai enemmänkin peseytymisyksikköä muistuttavan muodon.

Avainsanat Seniorimuotoilu, kylpyhuone, konseptisuunnittelu
apuvälineet

Abstract

Savonia University of Applied Sciences

Field of Study	Industrial Design
Degree Programme	BA Design
Author	Heli Hakala
Title of Thesis	Safety of elderly in the bathroom -Senior shower concept design
Date	24.8.2016
Pages	38
Supervisor	Jouni Silfver

The work deals with the decline of the human activity abilities and their impact on bathroom activities, especially showering. The thesis does not only deal with the physical challenges but also psychological well-being of the aging people. Moreover, it focuses on the safety-added elements in a bathroom, taking older people into account. The aim is to design a concept that creates a safe showering environment for the aging people. A significant part of the work was conducted in Helen nursing home. The design work started with interviews and the concept design is based on the background research. The final shape and concept was formed through sketching and 3D-modelling with Solid Works. The shower cabinet resembles a shower unit-like shape.

Keywords Seniorsdesign, bathroom, concept design, utility

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 VANHENEMINEN JA VANHUUS	7
2.1 Ikääntyvän psyykkinen ja fyysinen toimintakyky	8
2.1.1 Fyysinen toimintakyky	8
2.1.2 Psyykkinen toimintakyky	10
2.2 Ikääntyvät ja tekniikka	10
3 ESTEETTÖMYYS JA SENIORDESIGN	12
3.1 Ikääntyvän tarve esteettömyydelle	13
3.2 Seniordesign	14
4 MUOTOILUA KYLPYHUONEESEEN	16
4.1 Esteetön kylpyhuone	17
4.2 Haastattelu vanhainkodin kylpyhuoneen toimivuudesta	18
5 KONSEPTISUUNNITTELU	22
5.1 Konseptisuunnittelun prosessi	23
5.2 Suihkukaappi	24
5.3 Kilpailijakartoitus	25
5.4 Ideointi	26
5.5 Konseptin valinta	29
5.6 Lopputulos	31
6 POHDINTA	33
LÄHTEET	33
Teksti	34
Kuvat	35
LIITTEET	36

1. JOHDANTO

Ihmisen hyvinvointi, turvallisuus ja elämän mielekkyys on ollut minulle aina tärkeää ikään, kulttuuriin tai sukupuoleen katsomatta. Koko opiskeluaikani olen kamppaillut oman muotoilijaidentiteetin kanssa. Vuoden 2014 lopulla pääsin työskentelemään yritykseen, joka valmistaa, markkinoi ja myy kylpyhuonekalusteita. Viime vuosina heidän repertuaarinsa on laajentunut ja he työskentelevät myös senior- ja turvatuotteiden parissa. Satunnaisia töitä heille tehneenä halusin saada mahdollisuuden suorittaa myös työharjoittelun heille. Harjoittelu oli pääosin tuotesuunnittelu uudelle senior-mallistolle.

Suuret ikäluokat vanhenevat. Tämä tosiasia on inspiroinut opinnäytetyötäni. Mielestäni on tärkeä suunnitella tulevaisuudelle. Muotoilun alalla katseen tulee olla koko ajan tulevaisuudessa. Luodessamme tuotteita ja palveluita tämänhetkisille tarpeille olemme jo myöhässä kehityksestä. Vaikka tulevaisuus ei ole suoranaisesti ennustettavissa, on monia asioita, joita voimme odottaa tulevaksi. Tämän päivän tilanteesta saamme suuren vihjeen huomiselle ja mahdollisesti vielä pidemmälle. Meidän täytyy tuntea historia ja maailman kehitys tähän päivään asti, jotta voimme harjoittaa tulevaisuuden tutkimusta ja suunnitella tuotteita, jotka palvelevat meitä mahdollisimman pitkään.

Tiedotusvälineet tuovat vanhuuden ja ikääntymisen esille usein sosiaalisena (sairaudet, huonot elinolot, yksinäisyys) ja taloudellisena ongelmana. Julkisuudessa ikäihmisiä kuvataan palveluiden kohteina ja käyttäjinä, sekä yhteiskunnalle kustannuksia aiheuttavana ryhmänä. Tämän kaltainen näkökulma kuitenkin kapeuttaa ja vinouttaa kuvaa vanhuudesta ja se heijastuu väistämättä siihen, mitä

vanhukset itse ajattelevat omasta elämästään ja vanhenemisestaan. (Heimonen, 2013, 1 ja Pohjolainen, 1995, 6)

Opinnäytetyössäni tutkin tekijöitä, jotka saavat ikääntyneet ihmiset tuntemaan olonsa turvalliseksi kylpyhuoneessa. Opinnäytetyö huipentuu konseptisuunnitelmaan, joka tekee suihkussa käynnistä pelotonta ja turvallista. Haluan ottaa selvää, mitkä fyysiset ja psyykkiset tekijät ovat häiritseviä iäkkäiden suihkussa käynnin turvallisuuden kannalta. Tavoitteeni on kehittää konsepti, joka palvelee sekä yksityisasunnoissakin että hoivakotiympäristöissäkin.

2. VANHENEMINEN JA VANHUUS

Ihminen on aina ollut kiinnostunut vanhenemisestaan. Eri kulttuureissa vanhenemiseen suhtaudutaan eri tavoin. Yhdessä kulttuurissa vanhuus nähdään viisautena ja toisessa heikkoutena ja haurautena. Ikääntymiseen on kautta aikojen yritetty keksiä parannuskeinoja; nuoruuslähteessä kylpeminen tai nuoren tyttöjen hengityksen sisään vetäminen (Pohjolainen, 1995, 5). Tieteen kehittyessä mukaan tuli erilaiset ”nuorennuslääkkeet”, kuten erilaiset soluterapiat ja hormonihoitot. Myöhemmin nuoruutta on pyritty säilyttämään meillekin tutuilla antioksidanteilla, kuten E- ja C-vitamiineilla ja beetakaroteenilla. Nämä ovat hyödyksi meille ja voivat edistää elämänlaatua, mutta nuoruutta ne eivät tuo takaisin. Vanhenemisen arvoitusta ei ole toistaiseksi kyetty ratkaisemaan. Ennen vanheneminen haluttiin käsittää vain biologisena prosessina, joka sisältää erinäisiä elinvoiman heikentymisiä. Oikea tapa käsitellä vanhenemisen määritelmää on kuitenkin biologisen näkökulman lisäksi myös sosiaalisen ja psyykkisen osa-alueen näkökulmasta. Nämä kaikki vaikuttavat toisiinsa ja määrittävät vanhenemisen mielekkyyden. (Pohjolainen, 1995, 5)

Kuva 1. Ikääntymisen mielekkyys (psychone.net)

2.1 IKÄÄNTYVÄN PSYKKINEN JA FYYSINEN TOIMINTAKYKY

2.1.1 Fyysinen toimintakyky

Ihmisen kasvukauden jälkeen alkaa elimistön toiminnoissa ja rakenteissa ilmetä muutoksia. Nämä muutoksen alkavat 20 - 30 vuoden iässä. Nämä muutokset tapahtuvat kaikkialla elimistössä: soluissa, kudoksissa, elimissä ja elinjärjestelmissä (Pohjolainen, 1995, 16). Vanheneminen on hyvin yksilöllistä. Merkittäviä muutoksia ikääntyvällä tapahtuu sydämessä ja verenkiertoelimistössä. Sydämen maksimisyke alenee, iskutilavuus pienenee ja sydänlihaksen supistumiskyky heikkenee. Kaikki nämä tekijät aiheuttavan sydämen suorituskyvyn heikkenemisen iän myötä. Ihmisen elimistä myös keuhkoissa näkyy vanheneminen. Merkittävimpiä hengitystoimintaan vaikuttavia vanhenemismuutoksia on keuhkorakkuloiden pinta-alan pieneneminen, hiusverisuonien väheneminen, rintakehän joustavuuden aleneminen ja hengityslihasten voiman heikkeneminen. Keuhkojen värekarvat ovat elimistön yksi mekanismi suojella keuhkojamme. Iän karttuessa värekarvojen määrä vähenee ja toiminta heikkenee. Tämä saa aikaan sen, että keuhkoputket eivät enää puhdistu yhtä hyvin kuin aikaisemmin. Iäkkään ihmisen pitkä altistuminen epäpuhtaalle ilmalle aiheuttaa keuhkorakkuloiden tukkeutumista, jonka seurauksena hengitys toiminta heikentyy huomattavasti. Vanhuksen joutuessa sairaalaan ja altistuessa

sairaalabakteereille koituu keuhkokuume monen kohtaloksi. (Pohjolainen, 1995, 18)

Ikääntyminen tuo monia muutoksia lihaksistoon; rakenteellisia sekä toiminnallisia. Lihassmassa pienenee. Sen tilalle tulee rasvaa ja sidekudosta. Lihasten suorituskyky on parhaimmillaan 20 - 30 ikävuoden tuntumassa, minkä jälkeen se alkaa vähitellen laskea. Merkittävän lihasvoiman heikkenemisen huomaa yleensä kuitenkin vasta 50 - 60 ikävuoden kohdilla. Tärkein syy lihasvoiman alenemiseen on lihassolujen koon ja lukumäärän väheneminen. Luustossa ensimmäiset vanhenemismuutokset tapahtuvat noin 40 ikävuoden tienoilla. Luumassa vähenee, jolloin luusto alkaa haurastua. Luukudos vähenee sekä miehillä, että naisilla. Myös nivelet muuttuvat iän myötä jäykemmiksi. Tämän johtuu siitä, että nivelnesteen määrä vähenee. Nivelten liikkuvuuden rajoitukset aiheuttaa yleensä luopumista erilaisista toiminnoista. Asianmukainen liikuntaharjoittelu voi kuitenkin hidastaa nivelten rappeutumista ja lisätä nivelten liikkuvuutta. (Pohjolainen, 1995, 19)

Aistitoiminnoista eniten on tutkittu kuuloa ja näköä. Ikääntyessä korkeat äänet tuottavat yleensä ongelmia ensimmäisenä. Muutoksia korkeiden äänien kuulemisessa ilmenee jo 20 - 30 -vuotiailla. On todettu, että ympäristöllä on suuri vaikutus kuulon heikkenemiseen. Joillakin luonnon kansoilla ei ole todettu kuulon heikkenemistä juuri ollenkaan. Kuulon heikkeneminen johtuu kuuloelimien ja aivoihin vievien hermoratojen heikkenemisestä. Myös melu on merkittävä tekijä kuulon heikkenemiseen. Ikääntyvillä voi tulla ongelmia

konsonanttien kuulemisessa erityisesti s:n ja t:n erottaminen vaikeutuu. Äänen tulosuuntaa voi olla vaikea aistia ja tämä voi luoda vaaratilanteita liikenteessä. Ikääntymisen tuoma huonokuuloisuus on symmetristä ja molempien korvien kuulo heikkenee samaa tahtia. (Terveysverkko, 2013)

Ensimmäinen ja tavallisin näköaistin vanhenemismuutos on se, että ei pystytä tarkentamaan lähelle. Lukulasit tuovat helpotusta haittaan. Monelle lukulasien ostaminen on kuitenkin suuren kynnyksen takana, sillä se tekee vanhenemisestä konkreettista. Toinen merkittävä muutos on kyky nähdä hämärässä. Ikääntymisen myötä silmä ei pysty mukautumaan enää yhtä nopeasti kuin ennen. Muutokset näössä alkaa tapahtumaan 40 -50 ikävuoden tienoilla, mutta vasta 50 ikävuodessa muutokset ovat merkittäviä. Ikääntyvän heikentynyttä näköä voidaan helpottaa lisäämällä valoa. 70 - vuotias tarvitsee kaksi kertaa niin paljon valoa kuin 40 - vuotias. Mustuainen pienenee ja mykiön valonläpäisykyky pienenee, jolloin vanhus myös häikäistyy kirkaasta valosta nuorta henkilöä herkemmin. (Terveysverkko, 2013, Pohjolainen, 1995, 20)

Ihon ns. värinätunto alkaa heikentyä 50:n ikävuoden jälkeen. Tuntoreseptorien määrä vähenee. Myös maku- ja hajuaisti heikkenee, mutta muutokset eivät ole yhtä selviä kuin kuulo- ja näköaistin kanssa. (Pohjolainen, 1995, 20)

2.1.2 Psyykkinen toimintakyky

Ikäihmisen kohdalla huomio usein kiinnittyy fyysisiin rajoiteisiin ja kunnan heikkenemiseen. Ensimmäisenä halutaan tehdä vanhenemisesta mukavaa fyysisellä tasolla. Aletaan harkitsemaan erinäisiä apuvälineitä, joilla voisi parantaa arjen toimivuutta. Sosiaalinen ja psyykkinen aspekti tulee yleensä vasta sen jälkeen. Usein myös tuossa järjestyksessä. Vanhusten yksinäisyys on merkittävä ja ajankohtainen aihe tällä hetkellä. Monet iäkkäät joutuvat viettämään eläkepäiviään yksin. Harvemmin perehdytään vanhuksen mielen hyvinvointiin ja psyykkiseen terveyteen. Mielestäni tämä on erittäin merkittävä aihe, jonka takia haluan käsitellä aihetta tässä luvussa.

Psyykkisen hyvinvoinnin voi jakaa ulottuvuuksiin:

- itsensä hyväksyminen
- myönteiset ihmissuhteet
- autonomia
- ympäristön hallinta
- tarkoitus elämässä
- kasvu ihmisenä

(Ikäinstituutti, 2013)

Iästä huolimatta jokaisella on valinnan vapaus. Iän karttuessa, läheiset tai ammattilaiset voivat joutua tekemään valintoja ikäihmisen puolesta. Psyykkisen hyvinvoinnin kannalta on tärkeää, että ikääntyvä kokee saavansa valita ja hallitsevansa omaa elämää.

Merkittävä osa vanhenemista ja hyvää vanhenemista on hyväksyminen. Voi olla vaikeaa hyväksyä vuosien kerryttämät rypyt, oman toimintakyvyn heikkeneminen ja läheisten ystävien poismeno. On tärkeää hyväksyä omassa ja läheisten elämässä tapahtuvat muutokset. Kun on itselleen armollinen ja antaa vanhentumisen tapahtua omalla painollaan muistaen terveelliset elämänavat, saavuttaa mielen hyvinvoinnin. Tavoitteet ja saavutukset ovat avaintekijöitä onneen. Myös ikääntyville saavutukset ja itsensä kehittäminen on tärkeää. Vaikka eläkeikä koittaa, se ei tarkoita, etteikö asioita olisi vielä saavuttamatta. Itsensä haastaminen luo itsevarmuutta, joka on tärkeää psyykkiselle hyvinvoinnille. (Fried, 2013, 10, Terveysverkko.fi, 2013)

2.2 IKÄÄNTYVÄT JA TEKNIikka

Ikäteknologiaa kartoittavan Käkäte-projektin päällikkö Lea Stenberg kertoo YLE-haastattelussaan, että Suomessa on käynnissä useita hankkeita, joissa kehitellään ja tutkitaan vanhuksille tarjottavaa teknologiaa. Moni hanke katsoo kunnianhimoisesti pitkälle tulevaisuuteen unohtaen jo olemassa olevat mahdollisuudet. Steinberg kaipaisi käytännönläheisempää tutkimustyötä ja tuotekehitystä. Pitäisi miettiä, miksi joku jo tällä hetkellä tarjolla oleva laite tai sovellus ei toimi. Olemassa olevia ongelmia ja haasteita ei ratkota pelkästään uuden teknologian

avulla. Stenberg puhuu hyvin muotoilun puolesta. Hänen mielestään monet laitteet ovat jääneet hieman keskeneräisiksi. Ideat voivat olla hyviä, mutta toteutus ja varsinkin muotoilu on jäänyt puolitiehen. Tyypillisiä virheitä ovat erilaisten nappuloiden pienuus, epäselvyys ja epäergonomiset käyttöasennot. Tämä on erittäin yleistä ja tuntuu toistuvan yhä uudelleen ja uudelleen. Laitteiden ja sovellusten suunnittelijoiden tulisi ottaa vahvasti huomioon, että tällä hetkellä ikääntyvät ihmiset eivät ole tottuneet nykynuorimme tavoin teknologiaan. Nuoren muotoilijan on yritettävä samaistua vanhemman ihmisen teknologiatietämättömyyteen. Yksinkertaisuus ja selkeys ovat avainsanoja seniordesignissa. Jos ikääntyvät eivät kykene käyttämään laitetta sen monimutkaisuuden vuoksi, he tuntevat itsensä helposti tyhmäksi ja kykenemättömäksi. Kaikki iästä huolimatta haluavat pystyä itse toimimaan ja käyttämään heitä auttavia laitteita itse. (Rytkönen, 2013)

3. ESTEETTÖMYYS JA SENIORDESIGN

Käsitteenä esteettömyys pitää paljon sisällään. Invalidiliitto kuvailee esteettömyyttä jokaisen kansalaisen sujuvana osallistumisena työntekoon, harrastuksiin, kulttuuriin ja opiskeluun. Esteettömyys merkitsee mm. palvelujen saatavuutta, välineiden käytettävyyttä, tiedon ymmärrettävyyttä ja mahdollisuutta osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon. (Esteeton.fi, 2016)

Esteetön ympäristö palvelee jokaista ihmistä. Kun rakennus tai tila on kaikille käyttäjilleen toimiva, turvallinen ja miellyttävä, on se esteetön. Esteettömyys ei yleensä maksa rakennusvaiheessa "esteellistä" enempää, vaan vaatii vain hyvää suunnittelua ja suunnitelmien toteuttamista. Pitkällä aikavälillä esteettömyys tulee edullisemmaksi, sillä tilojen toimivuus vähentää muutostarvetta ja lisää eri toimintojen sujuvuutta. (Esteeton.fi, 2016)

Esteetön ympäristö on monille ihmisryhmille välttämätön, mutta sen on tarkoitus toimia kaikille ja monesti se auttaa myös muita tilojen käyttäjiä. Esteetön ympäristö mahdollistaa myös itsenäisen asumisen tai asioimisen henkilöille, jotka huonosti toimivassa ympäristössä olisivat toisten avun varassa. (Invalidiliitto, 2016)

3.1 IKÄÄNTYVÄN TARVE ESTEETTÖMYDELLE

Väestön ikääntyminen muuttaa asumistarpeita koko Suomessa. Jotta ikääntyvä pystyy asumaan kodissaan mahdollisimman pitkään, on asumisolaja korjattava tarpeisiin sopiviksi. Tarvetta tulee olemaan myös uusille esteettömille asunnoille. Ympäristöministeriö arvioi, että

vuoteen 2030 mennessä tarvitaan miljoona esteetöntä ja turvallista asuntoa. Sillon Suomessa elää arviolta 1 469 000 yli 65-vuotiasta. (Hosionaho, 2015)

Raija Hynynen ympäristöministeriöstä huomauttaa HS:n artikkelissa, että esteettömien asuntojen tarve kasvaa todella paljon ja asiaan on kiinnitettävä huomiota, jotta myös vähätuloisimmilla olisi mahdollisuus saada esteetön koti. On myös suuri taloudellinen etu huomioida asia hyvissä ajoin. Muutostyöt esteettömän asunnon saamiseksi voidaan välttää, jos huomioimme uudiskohteita rakentaessamme väestön vanhenemisen. Katsoessamme historiaan muutosta on tapahtunut esteettömyyden puolesta runsaasti. Asunnoista tehdään nykypäivänä avarampia. Pieniä keittokomeroita tai vaatehuoneita on pyritty välttämään. Nykypäivän automaatio on suuri apu monelle liikuntarajoitteiselle. (Hosionaho, 2015)

Korjaustyötä tarjoava Vanhustyön keskusliitto on selvittänyt, kuinka merkittävää on tehdä muutoksia ikääntyvän ihmisen asuntoon. Jukka Laakso Vanhustyön keskusliitosta kertoo, että suurin tarve muutokseen löytyy vanhusten kylpytiloista sekä sisäänkäynneistä.

Kuten jokaisen ihmisen hyvinvoinnille niin myös vanhuksille läheiset ihmiset ovat tärkeitä. Moni ikääntyvä voi olla vastahakoinen tekemään muutoksia asuntoonsa. Hän voi kokea erinäiset apuvälineet ja tilaratkaisumuutoksen turhina kieltäen kuntonsa heikkenemisen. Tässä tilanteessa on läheisten esim. lasten tai lastenlasten on hyvä puuttua asiaan. Ulkopuolisen on hyvä arvioida

ikäntyvän motoriset kykenevyudet. Mitään ei saa pakottaa tai antaa vanhuksen ymmärtää, että hänellä ei ole päätösvaltaa asiaan. Mahdollisten muutoksien tekeminen ikääntyvän ihmisen elämään on hyvä ottaa puheeksi varovasti ja henkilöä kunnioittaen. Yleensä ikääntyvät kuitenkin huomaavat kuntonsa heikkenemisen myös itse. Apuvälineiden käyttöönotto voi olla iso kolaus ikääntyvän itsetunnolle. Jos henkilö on ollut kykenevä fyysisesti koko elämänsä, voi hänelle olla kova paikka huomata liikkeidensä hidastuvan ja voimiansa pienentyvän. On tärkeää tehdä henkilölle selväksi, että apuvälineet ja esteettömät tuotteet ja -tilat ovat suunniteltu auttamaan ihmisiä ja parantamaan elämänlaatua, jotta ikääntyminen sujuisi mahdollisimman elinvoimaisesti ja terveesti.

3.2 SENIORDESIGN

Muotoilu vanhuksille voi olla haastavaa ja rohkeutta vaativaa. Seuraavien vuosikymmenien aikana väestömme ikääntyy vauhdilla. Muotoilussa ja markkinoinnissa on selviä yhteisiä ihannoinnin aiheita: nuoruus, trendikkyys ja seksikkyyys. Tätä monet havittelevat. Design on nostettu pinnalle korostaen ajattomuutta, mutta samalla uutuuden viehkeyttä. Nämä kaikki ominaisuudet voivat olla yhdentekeviä mitä tulee seniordesigniin. Iäkäs ihminen ei hae samanlaisia statusreittejä mitä nuori aikuinen voi tietoisesti tai tiedostamatta tavoitella. Kaikkien designerien tavoite on luoda jotain uutta ja pysäyttämätöntä. Kaikki muotoilijat käyvät läpi saman luovan prosessin. Usein haemme ideoita omista kokemuksista ja haluista.

Muotoilu tai design –käsitteestä tulee mieleen laadukkuus. Oli kyseessä vaikka designvaate, saa se mieleen hulppean, seksikkään ja rahakkaan asun, joka on ympäristössä, mihin itse harvemmin pääsee. Muotoilusta voi monelle tulla miellelyhtymä luksusautoihin tai muihin ajoneuvoihin. Autoja mainostetaan usein ajattomana muotoilua korostaen. Muotoilija haluaa luoda näitä miellelyhtymiä tuotteidensa käyttäjille. Seniordesign-etiikka on aivan muuta. Iäkkäät henkilöt harvemmin hankkivat tuotteita miettien, mitä muut hänestä nyt ajatteleva. Muotoilun nyrkkisääntö on ”Jos se toimii, se on muotoilua” . Design tuo usein mieleen korean ulkomuodon. Design on kuitenkin ennen kaikkea toimivuutta. Minun mielestäni se on erityisesti arjen toimivuutta. On rohkeaa aloittaa muotoilutyö, jonka ei ole tarkoitus nostattaa käyttäjän/ omistajan statusta. Nuoruuden ihannoiti ei välttämättä tavoita suurempia väestöryhmiä. Seniordesignin menetelmät on pidettävä laajana vanhenemisen yksilöllisyyden ja monitasoisuuden vuoksi. Muotoilu tarvitsee tueksi laajaa tutkimusta. Vanhukset tarvitsevat tavallisesti enemmän räätälöintiä tuotteiden ja palvelujen osalta kuin muut ikäryhmät. On otettava huomioon vanhusten eri tarpeet. Kaikista tuotteista ei pitäisi olla senior-versioita. Eikö olisi helpompaa muotoilla kaikelle kansalle? Harvoin tämä ”kaikki huomioon ottava” –muotoilu ei soveltuisi nuorelle ja terveelle ihmiselle. Ikäihmisen todellisuudesta nouseva, tarvelähtöinen ja perusteltu muotoilu merkitsee primäärikäyttäjän ja muotoilijan empaattista kohtaamista, kehollisen kokemuksellisuuden arvostusta ja osallistavien suunnittelumenetelmien kehittämistä. (Vatanen, 2008, 175)

Eri ikäiset arvostavat tuotteissa erilaisia ominaisuuksia. Iän myötä tuotteen brändin ja ulkonäön merkitys hälvenee. Jokainen iästä

huolimatta arvostaa laadukasta tuotetta. Ostopäätökseen vaikuttavat kuitenkin eri tekijät eri ikäisillä henkilöillä. Laadin kyselyn, joka selvittää, mitä ominaisuuksia eri ikäryhmät arvostavat.

Vanhukselle (60-83 vuotta) tärkeitä ominaisuuksia tuotteelle:

- Turvallisuus
- **Kestävyys**
- Helppous
- Hinta
- Käytännöllisyys

Keski-ikäiselle (35-60 vuotta) tärkeitä ominaisuuksia tuotteelle:

- **Hinta-laatusuhde**
- **Kestävyys**
- Ekologisuus
- Ulkonäkö
- Monikäyttöisyys

Nuorelle (18- 28 vuotta) tärkeitä ominaisuuksia tuotteelle:

- **Kestävyys**
- Uutuuden arvo
- **Hinta-laatusuhde**
- Trendikkyys
- Pitkäikäisyys

Listaukset perustuvat kyselyyn, johon osallistui 15 henkilöä. Jokaisesta ikäryhmästä osallistui 5 henkilöä. Kysely suoritettiin lomakkeella tai suullisesti haastatellen ja tuotettiin Helsingissä. Kyselyn laati Heli Hakala.

Oli yllättävää, kuinka paljon nuoret ihmiset kiinnittävät huomiota tuotteen brändiin ja ulkonäköön. Myös iäkkäille oli tärkeää, että tuote ei ole "ruma". Tämä mielipide tuli kuitenkin vasta listattujen ominaisuuksien jälkeen. Yhteenvetona voisi sanoa, että tuotteelta halutaan iästä huolimatta kestävyyttä ja toimivuutta. Mitä vanhemmaksi tulee sitä vähemmän tuotteen ulkoisilla seikoilla on väliä ja tuotteen käyttäjäkokemuksen tärkeys kasvaa.

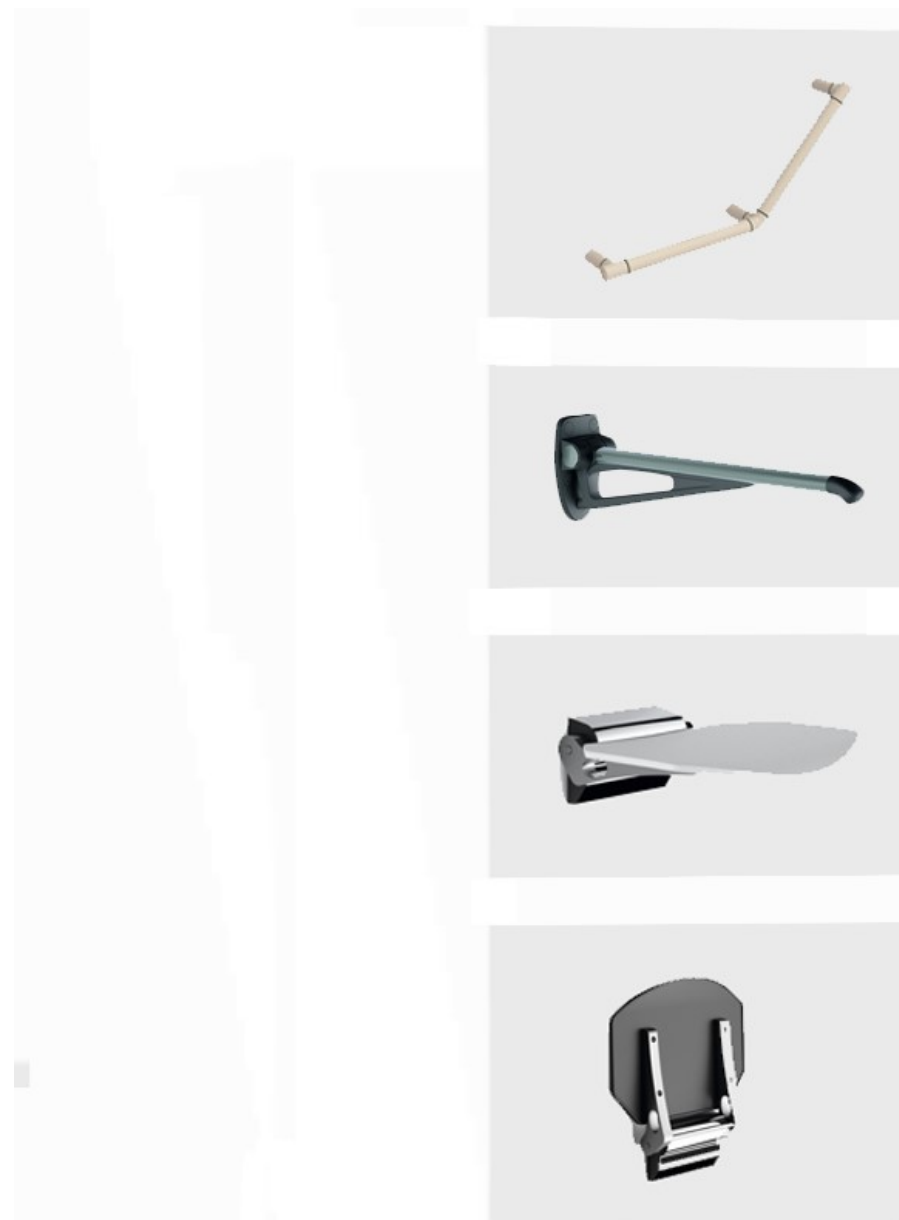

4. MUOTOILUA KYLPYHUONEESEEN

4.1 ESTEETÖN KYLPYHUONE

Kylpyhuoneeseen liittyy monia vaaratekijöitä. Ensimmäinen huomioita herättävä haaste on lattian liukkaus. Seuraavana tulisi miettiä tarttumispintoja. Kylpyhuoneessa ja peseytymistilassa tulisi olla reilusti tukikahvoja ja kaiteita, joihin voi tarttua tasapainon järkkyyssä. Suositeltavaa on käyttää mattapintaisia käsijohteita metallisten sijaan, jotka ovat mahdollisesti liukkaita ja heijastushäikäisyä aiheuttavia. Lattialämmitys löytyy nykyään jo monista kylpyhuoneista, mutta se on erityisen tärkeä ominaisuus käyttäjän vanhetessa. Lattialämmitys edistää niin tilan kuin lattiarakeinteiden nopeaa kuivumista. Selvä on, että kynnyksiä tulisi välttää. Pyörätuolilla ja muilla apuvälineillä on vaikea päästä kynnysten yli.

Kylpyhuoneeseen on suunniteltu monia apuvälineitä ja muita turvatuotteita helpottamaan fyysisistä rajoitteista kärsivää. Yleisimpiä turvatuotteita kylpyhuoneessa ovat tukikahvat, suihkutuolit ja –istuimet. Saksalainen Erlau valmistaa laadukkaita turvatuotteita unohtamatta tyylikästä muotoilua (Kuva 2).

Kuva 2. Turvatuotteita (Erlau.fi)

4.2 HAASTATELNU VANHAINKODIN KYLPYHUONEEN TOIMIVUUDESTA

Pääsin tutustumaan helsinkiläiseen Helenan vanhainkotiin ja heidän kylpyhuoneisiin. Ystävällinen henkilökunta oli järjestänyt minulle vapaaehtoisen haastateltavan. Minua vastassa oli lämminsydäminen vanhainkodin asukas. Ikää asukkaalla oli 83 vuotta.

Haastattelin asukkaan lisäksi myös vanhainkodin työntekijää. Hän vastasi rehellisesti esittämiini kysymyksiin mitään kaunistelematta. Hän myönsi, että asiat vanhainkodissa ja heidän peseytymistiloissaan voisivat olla paljon paremmin. Budjetit ja taloudelliset tilanteet tuntuvat tulevan vastaan joka asiassa. Työntekijä vaikutti jo jopa hieman kyllästyneeltä tilanteeseen ja puutteisiin. Asukas antoi minun kuvata kylpyhuoneensa ja kertoi kylpyhuoneestaan ja peseytymisestään avoimesti.

Kylpyhuoneen ja oleskelutilan erottaa liukuovi. Ensivaikutelmani tilasta on negatiivinen. Kylpyhuoneen valaistus ja sen keltaisuus pistää silmään. Kylpyhuone toimii myös WC:nä, ratkaisu on hyvä, sillä se tekee tilasta isomman ja avaramman toisin kuin jos WC ja suihkuhuone olisi erillisinä tiloina. Kylpyhuone vaikuttaa hyvän kokoiselta asukkaalle, sillä hän kulkee omin jaloin, eikä tarvitse rollaattoria tai pyörätuolia. Tilan tuntu katoaa kuitenkin nopeasti, sillä kylpyhuoneessa on tavaroita, jotka eivät sinne kuulu: tikkaat,

Kuva 3. Vanhainkodin kylpyhuone (Hakala, 2016)

muovinen jakkara, isoja siivoussarjoja ja iso kasa vaatteita naulakossa tukkimassa kulkuväylää. Vanhainkodin asukkaiden huoneet eivät olleet päätähuimaavan kokoisia, mutta tikkaat mielestäni kuuluvat jonnekin muualle kuin kylpyhuoneeseen. Asukas kertoi siirtävänsä tikkaat aina pesun ajaksi jonnekin muualle.

Iäkkäämmän henkilön ei tulisi siirrellä raskaita tikkaita päivittäin. Tapaturmariski on suuri. Kylpyhuoneen liukas ja märkä lattia voi kaataa isot metallirunkoiset tikkaat asukkaan päälle. Liukastumien on suuri riski iäkkäälle ihmiselle ja kaatumien tulee ottaa aina vakavasti. Muovisen jakkaran käyttötarkoitus jäi minulle epäselväksi. Asukas mainitsi, että se on hyvä, mutta en ole varma, mihin hän sitä käyttää. Todennäköisesti hän käyttää sitä pesuaineiden alle. Kova muovi on erittäin liukas märällä kaakelilla. Pesuaineet ja saippuat lisäävät liukkautta entisestään. Vaikka asukas ei käyttäisi jakkaraa istumiseen tai askelmana mihinkään, voi hän huomaamatta ottaa siitä tukea tai nostaa toista jalkaa jakkaran päälle, jolloin liukastumisen riski kasvaa asukkaan huomaamatta.

Kylpyhuoneesta löytyi suihkuistuin. Istuin oli seinälle ylös käännettävä. Tämä on toimiva ratkaisu, jotta tarpeettomana istuimen saa pois tieltä. Istuin oli kovaa muovia, jossa oli puhdistusta varten viisi reikää. Selvyttä en saanut, mutta toivon tuotteessa olevan antibakteeripinnoitus. Asukkaalle istuin oli erittäin tärkeä ja hän mainitsi moneen otteeseen sen hyödyllisyydestä. Vaikka tuoli hieman nitisi metalliosistaan, kun sen "kaatoi", istuin toi selvää turvallisuuden tunnetta käyttäjälleen. Istuimessa oli tukijalka, jonka avulla se kestää enemmän painoa. Luulen, että tähän tuotteeseen on päädytty edullisuuden takia. Suihkuistuin varmasti täyttää tehtävänsä, sillä asukas oli tyytyväinen istuimeen. Luulen kuitenkin, että tämä malli ei ole paras mahdollinen. Sen osat sisältävät metalliosia suojaamattoman kosteudelta. Jos metalli ei ole huolellisesti käsitelty ruostumattomaksi, koituu ikäviä äänihaittoja ja tuotteen toimivuuden

heikkenemistä. Muovi-istuinta en voisi myöskään sanoa kovin kestävä näköiseksi.

Suihkuhana oli vanhahko, mutta kuulemma toimi hyvin. Huomioni kiinnittyi kuitenkin pitkään käsisuihkun johtoon. Pitkä suihkuletku on suuri kompastumisvaara. Suihkussa ei ollut kuin pieni parille pesuaineputelille tarkoitettu hylly, jonka seurauksena suihkukaiteen ja seinän väliin oli yritetty tunkea pesusientä. Selänpesuharja oli vähällä tippumassa suihkuhanan päältä. Kyykkiminen ja tippuneiden tavaroiden noukkimista tulisi välttää. Ahtaassa suihkuutilassa kumartuminen voi olla hankalaa ja selkää rasittavaa. Kaikki kylpyvälineet ja -aineet tulisi sijoittaa siten, että ne olisi saatavilla helposti tarttumisetäisyydellä. Suihkun kylkeen asennettu tukikahva on tärkeä. Istuessa suihkuistuimessa on tärkeää, että vanhus saa itsensä vedettyä ylös. Kylpyhuoneen lattia oli tavallista kaakelia. Kaakeli on erittäin liukas saippuaisena. Liukasesto on yksi tärkeimmistä muutostöistä, joita ikääntyvän kylpyhuoneeseen voi tehdä.

WC- istuimen viereen oli asennettu kääntyvä tukikahva, kuten suositellaan. Tukikahvat suositellaan kuitenkin asennettavan seinään, eikä lattiaan. Asukkaan demonstroidessa minulle kahvan kääntymistä pystyasennosta vaaka-asentoon, näytti kahvan liikkuminen hieman kankealta. Turvallisuuden kannalta olisi paras, jos tukikahvat olisivat molemmilla puolilla wc -istuinta. Istuimen oikealla puolella oli kuitenkin pitkä lastulevystä valmistettu taso. Taso oli hyödyllinen asukkaalle tavaroiden säilyttämisen kannalta. Tasoon oli kiinnitetty

vessapaperirulla. Tason päälle oli myös käsienpesuallas. Taso oli kuitenkin erittäin lähellä vessanpönttöä, joka tekee istumisesta ahtaampaa. Myös suureksi huolenaiheeksi nousi tason mahdollinen käyttö tukena wc:stä noustessa. Huomautin asiasta asukkaalle ja hän oli samaa mieltä kanssani, että sen on vaarallinen, jos huomaamatta nojaa hauraaseen kipsilevyyn. Kylpyhuoneessa tulisi välttää puumateriaaleja. Kosteus pysyy kylpyhuoneessa pitkään suihkussa käynnin jälkeenkin. Kosteus aiheuttaa puumaterialin pullistumista ja pahimmassa tapauksessa mädäntymistä. Puun vaurioituminen kosteudesta heikentää kalustetta ja voi tällöin olla turvallisuusriski. Huomaamattoman tuen ottamista tasosta vielä merkittävästi huolestuttavampi asia oli kahva, joka oli sijoitettu tason reunaan. Tämä viestii käyttäjälle, että kahvaan on turvallista tarttua. Sitä se ei selvästikään ole. Vaikka kahvan olisi tarkoitus vain hieman avustaa vanhusta nousemaan pöntöltä, voi sitä huomaamatta joskus käyttää suurempaa tukea hakiessa. Aina tukikahvaa asennettaessa tulee ottaa huomioon rakenne ja kestävyys elementissä, johon kahva asennetaan. Ratkaisut kylpyhuoneessa tuntuvat hätiköidyltä ja ennen kaikkea rahaa säästään suunnitellulta. Ei olisi maksanut paljoa vaihtaa esimerkiksi lavuaari ja hana, sillä käsienpesuallas oli käyttäjälleen liian pieni. Vesihanauksen säätökahva tuli liian pitkälle altaan päälle. Käyttäjän on vaikea pestä kasvonsa altaassa, kun hanan säätönuppi tulee tielle. Kääntäessä sen sivulle tulee liian kylmää tai kuumaa vettä. Peilikaappi oli suomalaiselta merkiltä Polaria. Teräsrunkoinen kaappi on hyvä kylpyhuoneeseen. Tavallisesti Polaria- peilikaapeissa on kaksipuoleiset peiliovet, mutta asukkaan kappaleessa ei ollut. Tämä tuotti asukkaalle vaikeuksia hänen yrittäessään tehdä kampauksia. Valaisinpeilikaapin kellertävä valo oli huomattavaa. Asukas ei ollut kuulemma kiinnittänyt asiaan aiemmin

huomiota, ennen kuin asiasta mainitsin. Polaria-valaisinpeilikaappeihin saa uuden valonsuojan kellertyneen tilalle edullisesti rautakaupasta. Asiasta mainitsin asukkaalle ja toivon, että hän sai järjestettyä itsellensä kirkkaamman valon neuvoillani. Iän karttuessa näkö alkaa heikentyä ja nähdäkseen valon tulisi olla kirkas ja epäsuora. Peilikaapissa oli kaksi pistoketta. Ne oli kuitenkin sijoitettu kaapin yläosaan. Tämä ei sovellu jo hieman kumarassa olevalle vanhukselle. Vanhainkodin asukas oli harmissaan, kun ei saanut lämpörulliaan minnekään latautumaan kylpyhuoneessa, vaan joutui ne tuomaan maakuuhuoneen puolelle, jossa pistorasiat olivat sijoiteltu hieman käyttäjätavallisemmin.

Haastattelun myötä pääsin kurkistamaan iäkkään ihmisen arkitoimiin kylpyhuoneessa. Haastattelussa ja sivun 14 kyselyssä selvisi monia asioita, joita ei helposti tule itse ajatelleeksi. Esimerkiksi iäkäs ajattelee paljon muutakin kuin käytännöllisyyttä. Vanhemmalle ihmiselle on myös tärkeää, että asuinympäristö on viihtyisä ja miellyttävän näköinen. Iäkkäät haluavat olla tietoisia nykytrendeistä ja maailman muuttumisesta. Vaikka he hakevat elämäänsä turvallisuutta ja helppoutta, eivät he halua eristäytyä nuoremmista sukupolvista käyttämällä outoja vain heille tarkoitettuja vempaimia ja apuvälineitä. Iäkkäät ihmiset tuntevat laadun ja ovat hyvin kriittisiä uusia tuotteita kohtaan. Usein he ovat myös tarkkoja tuotteiden hinnoista. Haastattelussa selvisi, että hinta ratkaisee useissa ostopäätöksissä. Helenan vanhainkodissa oli tarkka budjetti jossa pysyttiin, eikä kylpyhuoneen uudistuksiin ollut rahaa. Myös asukas nosti useasti esille tuotteiden olevan kalliita ja oletti sen takia joidenkin käytössä olevien apuvälineiden olevan niin vanhoja. Asukas

ei ole itse ostanut kylpyhuoneeseensa turvatuotteita, koska koki tulevansa toimeen hyvin nykyisillä.

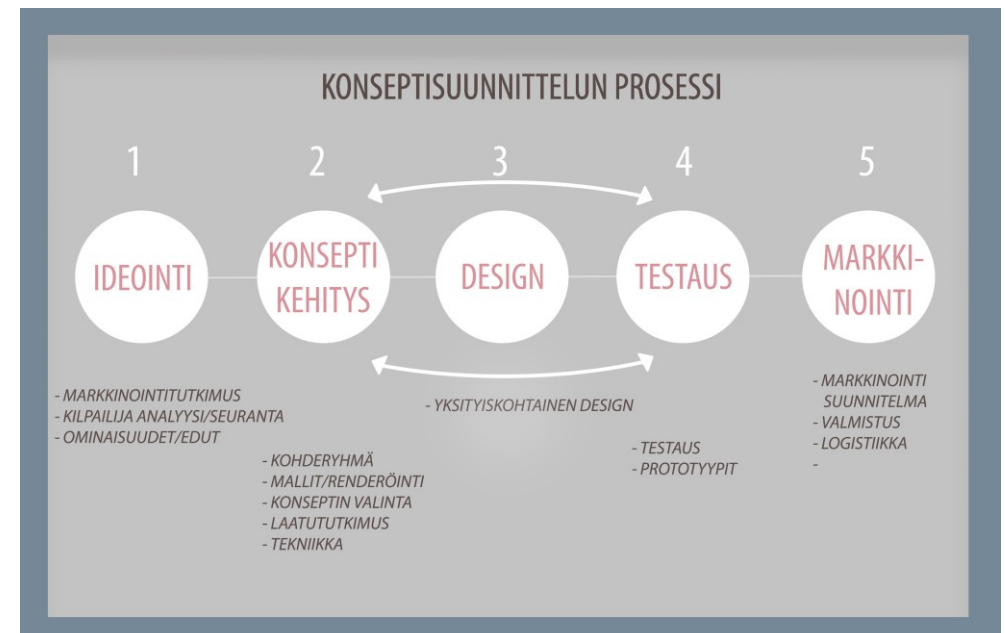
5. KONSEPTISUUNNITTELU

Kettusen mukaan konseptimuotoilu aloitetaan perehtymällä kohderyhmään ja käyttäjien tarpeisiin. Konseptimuotoilun vaiheen keskeinen osa on vaihtoehtoisten konseptien ideointi ja kehittäminen. Kettusen mukaan konseptimuotoilun voi jakaa seuraavasti 1. tieto, 2. idea, 3. valinta ja 4. testaus. Opinnäytetyössäni jätän kuitenkin viimeiset eli 4. testaus ja 5. markkinointi pois. Tavoitteeni on luoda konsepti-idea hypoteettiseen kylpyhuonemaailmaan oman tutkielmani pohjalta. Konsepti tarkoittaa luonnosta, hahmotelmaa Kettusen mukaan. Itse kuvailisin sitä enemmän visio, pyrkimys. Konseptia voisi katsoa kuin epätarkkaa valokuvaa. Pääkohdat ovat havaittavissa, toiminnan, materiaalit, tekniikan, muodon ja värit. Konseptin yksityiskohdat ovat kuitenkin vielä ratkaisematta. Konseptimuotoilu tarkoittaa suunnitteluvaihetta. Konsepti on on likimääräinen kuvaus tuotteen teknologiasta, toimintaperiaatteesta ja muodosta. Konsepti muuttuu tuotteeksi vasta, kun se on myynyt menestyksekkäästi. (Kettunen, 2001, 60)

5.1 KONSEPTISUUNNITTELUN PROSESSI

Konseptisuunnittelun työvaiheista on monia näkemyksiä ja kaavioita. Työvaiheet ja prosessi määräytyvät sen mukaan mistä

näkökulmasta sitä katsoo. Jokaisen perin pohjaisen konseptisuunnittelun ja -kehityksen tulisi kuitenkin noudattaa kutakuinkin alla esitettyä kaavaa. Alla oleva prosessikaavio on luotu erityisesti tämän opinnäytetyön konseptisuunnittelun vaiheita kuvaamaan. Tavoitteeni on luoda konseptisuunnitelma visuaalisesti, jolloin prototyypin luonti ja käyttäjättestaus eivät toteudu tässä opinnäytetyössä. Tarkoitus ei ole viedä tuotetta markkinoille, joten markkinointi -osiota vain raapaisen pinnasta.

Kuva 4. Kaavio: Konseptisuunnittelun prosessi (Hakala, 2016)

5.2 SUIHKUKAAPPI

Suihkukaappi nimensä mukaisesti on yleensä kaappi jossa käydään suihkussa. Suihkukaapin tarkoitus on antaa yksityisyyttä pesetyjälle ja suojata ympäristöä roiskeilta. Suihkukaapin asentaessa on hyvää ottaa huomioon tilan

tarve. Suihkukaapit yleensä sijoitetaan kylpyhuoneen nurkkaan tai suoralle seinälle. Suihkukaappeja on markkinoilla valtavasti ja nykyajan modernit suihkukaapit tavoittelevat spa -maista luksus tunnelmaa.

Kuva 5. Suihkukaappeja (Divapor, 2016)

5.3 KILPAILIJAKARTOITUS

En ole suinkaan ainut joka on havainnut ongelman ikääntyvien turvallisuudessa kylpyhuoneessa. Monet kylppärialan valmistajat ovat huomioineet vanhenevan sukupolven ja alkaneet kehittämään tuotteita seniorkäyttöön. Suurimmaksi osaksi on yksittäisiä tuotteita joita voidaan lisäillä kylpyhuoneeseen tarpeen tullen. Suihkukaappeja ei ole suunnattu hirveästi senioreille. Internettiä tutkaillessani törmäsin käsitteeseen Walk-InShowers eli karkeasti suomennettuna ”sisään käveltävä suihku”. Nämä oli ikään kuin kylpyammeita, joissa oli ovi. Tämä voi olla kiva idea joihinkin yleisiin hoitokoteihin tai vastaaviin, mutta uskon, että tämä ei olisi ensimmäinen tuote, jonka ikääntyvä kotiinsa osaisi. Tavoitteenani on suunnitella tuote, joka palvelee mahdollisimman suurta käyttäjäryhmää.

Kuva 6.1 Seniorikylpyhuoneita (KBIS, 2016, De-Lune, 2016)

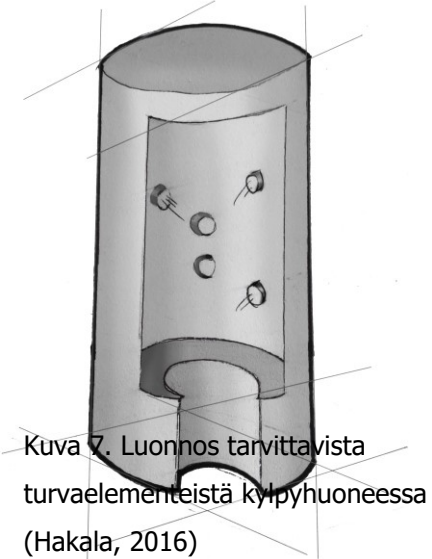

Kuva 6.2 Seniorikylpyhuoneita (KBIS, 2016, De-Lune, 2016)

Kylpyhuone on erittäin trendikäs kodin tila tällä hetkellä. Suihkuja ja vastaavia suihkuinnovaatioita on erittäin paljon markkinoilla. Kilpailu on kovaa. Suurin osa kuitenkin tavoittelee samaa käyttäjäryhmää; nuorta, trendikästä ja modernia. Näitä ominaisuuksia en aio kuitenkaan unohtaa. Haluan luoda jotain yhtä trendikästä, mutta vanhemmalle käyttäjäryhmälle. Monille iäkkäillekin ulkonäkö on tärkeä ominaisuus tuotteessa. Kun aletaan suunnittelemaan kylpyhuonetta ottaen ikääntyminen huomioon voi kauhukseen huomata, että kaikki apuvälineet ja turvatuotteet ovat kalsean laitosmaisia. Eihän kukaan halua kotiansa yhtäkkiä laitokseksi muuttua. Käytin reilusti aikaa luonnostellen paperille ja hakien erilaisia muotoja. Yrittäen muodostaa kombinaatio turvallisuudesta, trendikkyydestä ja käytännöllisyydestä.

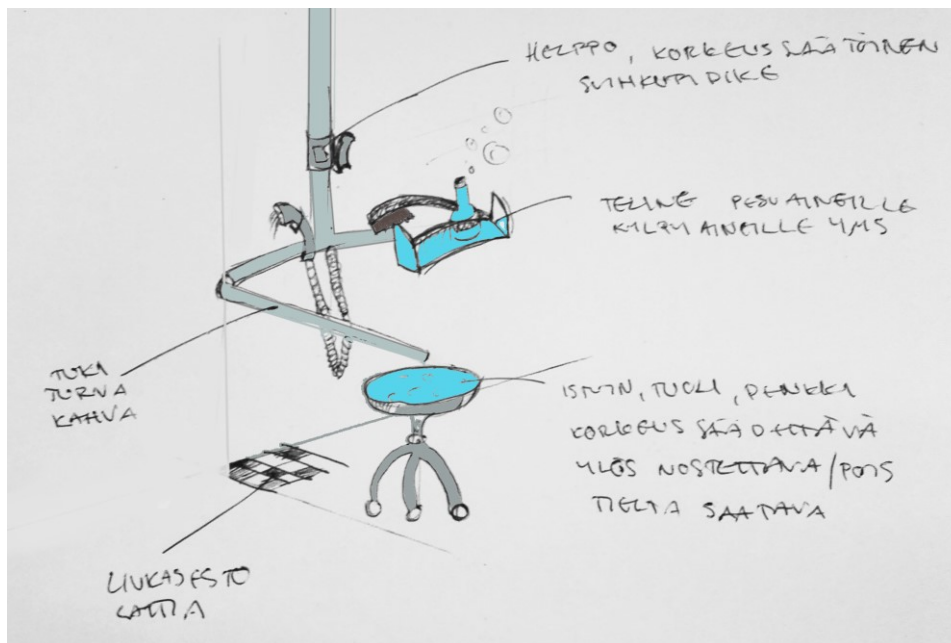
5.4 IDEOINTI

Ideointi lähtee helposti liikkeelle. Kattavan tutkimusosion pohjalta on helppo lähteä rakentamaan konseptia. Haastattelun, kirjallisuuden ja havainnoinnin pohjalta on kartoitettu ongelmat, joita ikääntyvä kohtaa kylpyhuoneessa tai peseytyessään. Aloitin piirtämällä yksinkertaisia suihkutiloja joissa on kaikki tarvittava iäkkäälle fyysisesti

heikentyneelle henkilölle. Turvallisesta kylpyhuoneesta löytyy suihkuistuin. Kun alkaa tulla liikunnallisia rajoitteita, ei peseytymisenkään käy yhtä nopeasti kuin ennen. Suihkutuoli tai –istuin estää henkilön väsymistä. Istuma-asento on myös hyvä liukastumisen estämiseksi. Tuolin pitäisi olla tukeva ja mahdollisesti korkeussäädettävä. Seuraavana suihkuun lisäksi hyllyn, jossa käyttäjä voi pitää pesuaineita ja –välineitä. Tämä hylly/kori tulisi sijoittaa siten, että istuma-asennossakin siihen yltää. Tämän jälkeen lisäksi pitkän ja tukevan kaiteen n. metrin korkeudelle. Myös suihkutanko on tukea antamassa. Opinnäytetyön nimessä puhutaan suihkukaapista, mutta jo alusta asti on ollut selvää, että tuote ei voi olla perinteinen kaappi. Suihkukaapeissa on yleensä pohja korkeammalla kuin kylpyhuoneen lattia tai jonkinlainen kynnyks. Tämä on erittäin huono ratkaisu iäkkäämmälle, jolla on heikentynyt näkö ja kynnyks voi jäädä huomaamatta. Suihkukaapin tarkoitus on myös

palvella käyttäjiä joilla on kävelyä auttavia välineitä kuten rollaattori tai pyörätuoli.

Kuva 8. Luonnos suihkukapselista, jonka sisälle istutaan suihkuttelemaan (Hakala, 2016)

MOODBOARD

Kuvien avulla on helppo saada erilaisia tunnetiloja. Kuvien tarkoitus on nostaa pintaan erilaisia mielleyhtymiä. Kuvat viestittävät puhtaudesta, raikkaudesta ja hyvästä olost. Värit moodboardissa ovat inspiroinut toki myös tuotteet värytykseen, mutta myös värit välittävät tiettyjä tunnetiloja. Turkoosi mielestäni herättää ajatu 1 puhtaudesta ja se on rauhoittava. Turkoosissa on myös leikkisyyttä. Harmaansininen edustaa puhtautta ja turvallisuutta. Vaaleanpunainen kuvaa iloa ja elämän mielekkyyttä. Kuvat vedestä ja luonnosta tuovat mieleen puhtauden, mutta myös ylellisyyttä ja arjen luksusta.

Kuva 9. Moodboard

LUONNOKSIA

Välineenä: paperilehti, musta mustekynä, musta tussi, sininen liitu

kuva Heli Hakala

5.5 KONSEPTIN VALINTA

Kuva 11. Luonnos valitusta konseptista alkuvaiheessa (Hakala, 2016)

Jo työn aivan alkuvaiheessa tiesin, että lopputulos ei tule olemaan perinteinen suihkukaappi. Seinät ja rajattu tila on erittäin rajoittava vanhemmalle ihmiselle. Tämän vuoksi lopputulos tulisi muistuttamaan enemmänkin suihkuyksikköä. Oli vaikeaa yhdistää tilavuus ja vapaa liikkuvuus, mutta kuitenkin kasvattamalla suihkukaappia aivan valtavaksi. Pyöreä muoto muodostui nopeasti valinnaksi, sen moninaisuuden vuoksi. Pyöreä istuin mahdollistaa käyttäjän istumisen useassa eri kohdassa. Yksikkö on toimiva niin oikea kuin vasenkätisellekin. Myös istuimen keskiosassa on mahdollisuus peseytyä, jolloin voi istua suoraan korkealta tulevan

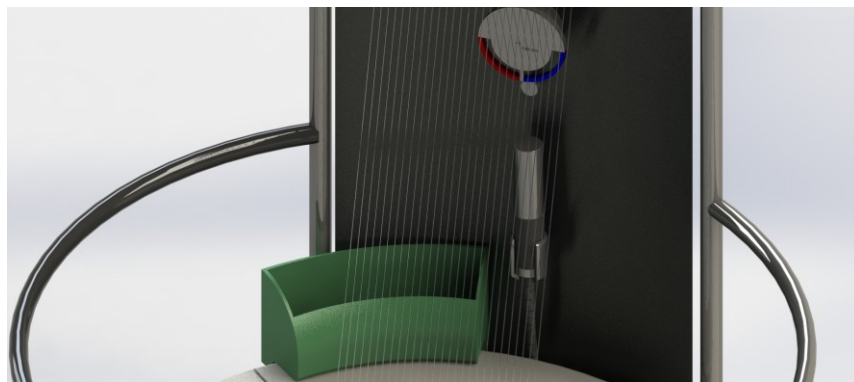
vesisuihkun alla. Suihkutoiminnot muistuttavat hyvin perinteistä pienillä modernisoinneilla. Iäkkään kannalta on sopivampaa, että käyttöliittymä on yksinkertainen ja muistuttaa jokseenkin jo tuttua suihkua. Heti istuimen jälkeen tärkeämpänä apuna olen pitänyt turvakahvoja ja kaiteita. Jokaisessa suunnitelmassa ja luonnoksessa oli mukana kaiteet oleellisesti. Halusin, että kaiteet jollain tavalla rajaavat peseytymistilaa. Koska seiniä tai ovia en tuotteelle halunnut oli kaiteet kätevä tapa tehdä suihkutilalle ”raamit”. Nopean kynällä piirretyn luonnoksen pohjalta päätin alkaa 3D luonnostelemaan SolidWorks:llä. Tämä helpotti mittasuhteiden näkemistä ja kokonaisuuden hahmotti paremmin toisin kuin pelkällä kynällä piirretty.

Kuva 12. 3D luonnokset konseptista (Hakala, 2016)

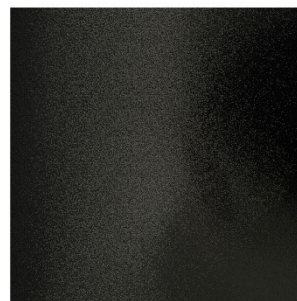
5.6 LOPPUTULOS

Suihkukaappi koostuu useasta elementistä. Tärkein ominaisuus on suihkuistuun, joka on etuosasta avoin oleva rengas. Sen takaseinä toimii suihkukaapin runkona. Seinämä on myös suihkutoimintojen keskus. Vesisuihkulle on kaksi suutinta. Ylhäältä tulee leveä suihkuvirtaus, jonka alla käyttäjä voi seistä tai istua. Alempana toimii kädessä pidettävä suihkupää, jolloin peseytyminen on yksityiskohtaisempaa. Keskellä suihkuseinämää on säätölevy, jonka avulla suihkun tulosuunta, veden lämpötila, ja veden tulovirran voimakkuus säädetään. Suihkukaappiin sisältyy myös pesuainekori, joka on liikuteltavissa istuimen muodon mukaisesti.

Kuva 13. (Hakala 2016)

MATERIAALIT

Suihkun tukiseinä on korroosion kestävä ruostumatonta terästä. Materiaali on edullista ja ekologista. Sen jäykkyys ja kestävyys antavat turvan ja tuen suihkukaappiin. Ruostumaton teräs on helppo puhdistaa, joten kyseessä on hygieeninen materiaali, mikä on tärkeä ominaisuus erityisesti ikääntyville ihmisille.

Ruostumaton teräs on pitkäikäinen. Käytöstä poistettuna sen voi uudelleen käyttää teräsromuna. (terasrakennehdistys.fi)

Istuinosa on kovasta, kestävästä ja hygieenisestä muovista valmistettu istuin. Materiaali on paksua ja karheaksi käsitelty, jotta muovin kiilto ei heijasta ja häiritse. Istuinosa on onntto, mutta pohjasta avoin, jolloin se on helppo puhdistaa.

Istuimen päällä on integraalimuovista valmistettu pehmeä istuinsuoja. Pehmuste kestävä kulutusta ja on käsitelty antibakteeriseksi. Pehmuste tekee pitkästään suihkuhetkestä mukavan.

Tukikaiteet ovat pulverimaalattua ruostumatonta terästä. Pinnote on kestävä ja helposti puhdistettava.

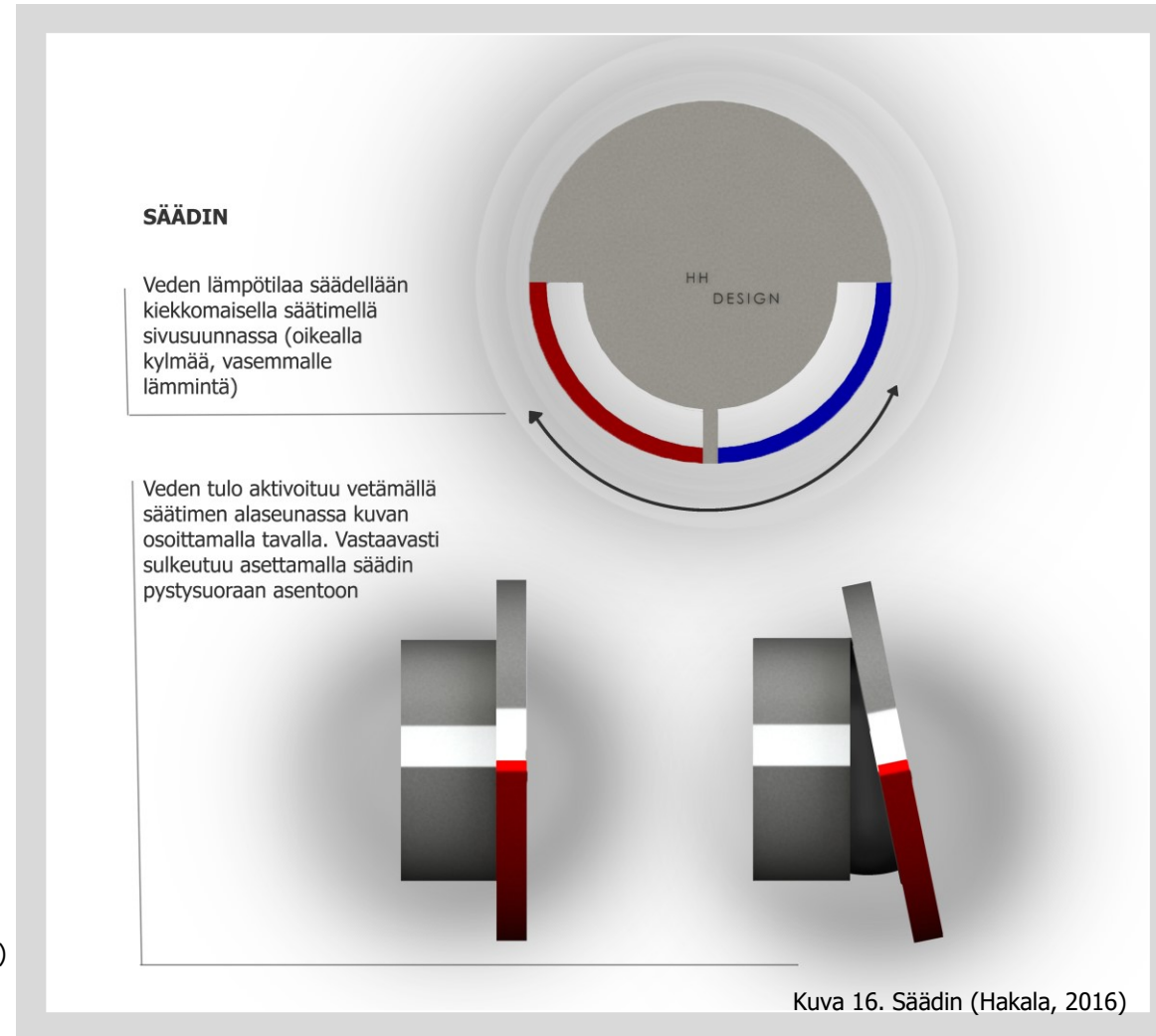
Tukikaiteen paksuus on suunniteltu jokaisen käteen sopivaksi

Kuva 14. (Hakala 2016)

Suihkukaappi konseptista loin kaksi väri vaihtoehtoa. Ensimmäiseksi syntyi tyylikkään harmaan sävyinen, jossa on kuitenkin sopivasti värikontrasteja. Väri vaihtoehto 2 on leikkisä. Värit ovat luonnon inspiroimat. Istuin on turkoosin värinen ja tuo mieleen meren ja raikkauden. Pesuainekori on kuin puusta pudonnut vihreä lehtitasku. Ruskeat käsijohteet ovat kuin puun oksia tai köynnöksiä

Kuva 15. Väri vaihtoehdot (Hakala, 2016)

Kuva 16. Säädin (Hakala, 2016)

Kuva 17. (Hakala 2016)

6 POHDINTA

Suuri mielenkiinto aiheeseen toi motivaatiota runsaasti.

Tutkimusosio oli kiintoisaa ja palkitsevaa. Oma mielenkiinto myös psykologiaan auttoi tiedon hankinnassa ja sisäistämisessä. Halusin ikääntyvien fyysisten rajoitteiden lisäksi perehtyä myös muutoksiin jota ikääntyessä tapahtuu pään sisällä. Tunsin, että pääsin opinnäytetyötä tehdessä hyvin ikääntyvien ihmisten maailmaan. Oma työkokemus turvatuotteiden parissa auttoi opinnäytetyötä kirjoittaessa. Oli vaikeaa rajata työtä. Halusin, että opinnäytetyö käsittelee laajasti vanhenemista ja vanhuutta, mutta kuitenkin pysyen aiheessa. Aineistoa ja tietolähteitä tutkiessani oli välillä haastavaa poimia tarpeellinen tieto. Kaikki mikä mielestäni oli kiinnostavaa, ei välttämättä ollut olennaista opinnäytetyön kannalta.

Teoriaosa oli mielekästä ja tekstiä oli helppo tuottaa. Tutkimusta tehdessä syntyi useita hyviä tuoteideoita. Lopputulosta lukiessa huomaan, kuinka olen karsinut paljon tekstistä, mikä mielestäni ei ole hyvä asia. Olisin halunnut laatia vielä jonkinlaisen kyselyn konsepti-ideoista. Tämä jäi kuitenkin tekemättä ja konseptin valinnan tein omin perustein. Teoriaa kirjoittaessa tein luonnoksia ja kirjailin ideoita paperille, jotta konseptisuunnitteluvaiheessa olisi helpompaa.

Luonnostelu alkoi vauhdikkaasti ja ideoita syntyi helposti brainstormauksen avulla. Konseptin valinnan kanssa oli haasteita. Hyviä ideoita oli mielestäni paljon, mutta saaden tuotteesta jokseenkin uskottava, tarvitsi karsia paljon ominaisuuksia ja ideoita. 3D mallinnusvaiheessa takkuilin visualisoinnin kanssa. Jouduin muuttamaan välillä tuotteen ulkonäköä, sillä omat taitoni eivät riittänee kaikkeen mihin olisin halunnut. Konseptia olisi voinut kehittää vielä runsaasti. Olen tyytyväinen kuitenkin tähän asti tuotettuun aineistoon. Konseptisuunnitelma kuvaa tavoitteitani ja mielestäni niihin pääsin. Konseptissa esiintyy kaikki ominaisuudet, jotka siihen halusinkin. Olisin kuitenkin halunnut suunnitella konseptia vielä yksityiskohtaisemmin.

Opinnäytetyöstä oli hankalaa saada yhtenäinen ja johdonmukainen. Ammattimaisen ulkoasun luomisessa on vielä parannettavaa. Olen kiinnostunut 3D mallintamisesta, jonka seurauksena halusin kokeilla kaikkea uutta, mutta ne eivät olleet relevantteja oman työni kannalta, joten se vei aikaani turhaan. Myös Photoshop on mieleinen työkalu. Photoshopia käytinkin työssä paljon, mutta olisin halunnut tuottaa vielä enemmän grafiikkaa Photoshopilla tehden.

LÄHTEET

Teksti

- Avaava.fi, [Viitattu 6.7.2016] Saatavissa:
<http://www.avaava.fi/fi/missiomme.html>
- BRAMSTON, D. 2009. Idea searching, Switzerland
- Esteettömyys, [Viitattu 2.7.2016] Saatavissa:
<http://www.invalidiliitto.fi/portal/fi/esteettomyys/>
- Esteettömyys, [Viitattu 10.6.2016] Saatavissa:
<http://www.esteeton.fi/portal/fi/esteettomyys/>
- FRIED S., Heimonen S. 2013. Ikääntyminen ja mielen hyvinvointi, Ikäinstituutti
- HARKAS M. 2014, Vuoteen 2030 mennessä Suomeen tarvitaan miljoona vanhuksille sopivaa asuntoa, [Viitattu 20.6.2016] Saatavissa:
<http://www.hs.fi/kotimaa/a1415081469707>
- HOSIONAHO, S. HYNYNEN, R. VÄYRYNEN, E. 2015, Esteettömistä ja turvallisista asunnoista on pian pula, Helsingin sanomat [Viitattu 10.7.2016] Saatavissa:
<http://www.hs.fi/mielipide/a1428636697433>
-
- Ikääntymisen vaikutus elimistöön, 2013 [Viitattu 9.7.2016] Saatavissa:
<http://www.terveysverkko.fi/tietopankki/senioreille/ikaantymisen-vaikutukset-elimistoon>
-
- KARVINEN, E. KOIVISTO, R. KOPONEN, P. LANER, A. POHJOLAINEN, P. RUTH, J. SIHVOLA, T., SUNI, A. 1995. Ikäännny viisaasti, Gerontologiaa ikäihmisille, Saarijärvi
- KETTUNEN I. 2001. Muodon palapeli, Porvoo
- RYTKÖNEN, A. 2013, Vanhukset kaipaavat tekniikalta tunnetta, Yle uutiset webjulkaisu, [Viitattu 7.7.2016] Saatavissa:
http://yle.fi/uutiset/vanhukset_kaipaavat_tekniikaltaan_tunnetta/6970993
- TKK, Arkkitehtiosasto Rakennusoppi, 2007 [Viitattu 23.8.2016] Saatavissa:
http://www.terasrakenneyhdistys.fi/document/1/40/66e53a5/Teras_web.pdf
- VATANEN, A. 2008. Suomalainen Design (Arvokirjat), Jyväskylä
- VIHMA, S. 2009. Suomalainen muotoilu, esineistä teollisuustuotteeksi, Porvoo

Kuvat

Kuva 1. Saatavissa: <http://psychone.net/blogs/self-help/when-we-were-kings-are-we-making-the-elderly-feel-expendable.html#.V72O3CiLRhF>

Kuva 2. Erlaun turvatuotteita, 2016, Saatavissa:

<http://www.erlau.fi/#products>

Kuva 3. Helenan vanahainkodin kylpyhuone, valokuvat Hakala, H. 2016.

Kuva 4. Konseptisuunnittelun prosessi, Hakala, H. 2016

Kuva 5. Suihkukaappeja, Saatavissa:

<https://www.divapor.com/savona-steam-shower-cabins/shower-cabins-savona.php>

Kuva 6. Senior kylpyhuoneita, Saatavissa:

<http://kbispresroom.com/walk-in-baths-distributor-ellas-bubbles-introduces-high-end-roll-in-shower-line/>

<http://de-lune.com/what-are-the-best-shower-enclosures/the-best-shower-enclosure-for-elderly-people>

Kuva 7. Luonnoksia, Hakala, H. 2016.

Kuva 8. Luonnoksia, Hakala, H. 2016.

Kuva 9. Moodboard kuvakollaasi, 2016

Saatavissa: <http://www.allesover-badkamers.nl/>

Saatavissa: <http://socialnewsdaily.com/47586/are-you-showering-too-often/>

Saatavissa: <http://www.luxurylotusspa.com/>

Saatavissa: <https://www.howitworksdaily.com/at-what-temperature-is-water-at-its-densest/>

Saatavissa:

<http://www.gettyimages.fi/detail/photo/high-angle-view-of-an-elderly-woman-in-the-swimming-royalty-free-image/stk32246sss>

Saatavissa: <http://foundtheworld.com/amazon-rainforest/>

Saatavissa:

<http://www.wallpapermania.eu/wallpaper/a-gorgeous-landscape-in-the-fresh-nature>

Kuva 10. Luonnoksia, Hakala, H. 2016.

Kuva 11. Luonnoksia, Hakala, H. 2016.

Kuva 12 3D mallinnus, Hakala, H. 2016.

Kuva 13. 3D mallinnuksia, Hakala, H. 2016.

Kuva 14. Materiaalit, Hakala, H. 2016.

Kuva 15. Värivaihtoehdot,, Hakala, H. 2016.

Kuva 16. Säädin, Hakala, H. 2016.

Kuva 17. Tunnelmakuva, Hakala, H. 2016.

LIITTEET

LIITE 1 Kysely tuotteen ominaisuuksien tärkeydestä

Ikä? _____

Listaa viisi (5) tärkeää ominaisuutta tuotteelle tärkeysjärjestyksessä

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

LIITE 2

Haastattelu Helenan vanhainkodin kylpyhuoneen toimivuudesta

Haastattelu oli vapaamuotoinen, mutta tukeutui muutamiin kysymyksiin.

Kysymykset vanhainkodin asukkaalle:

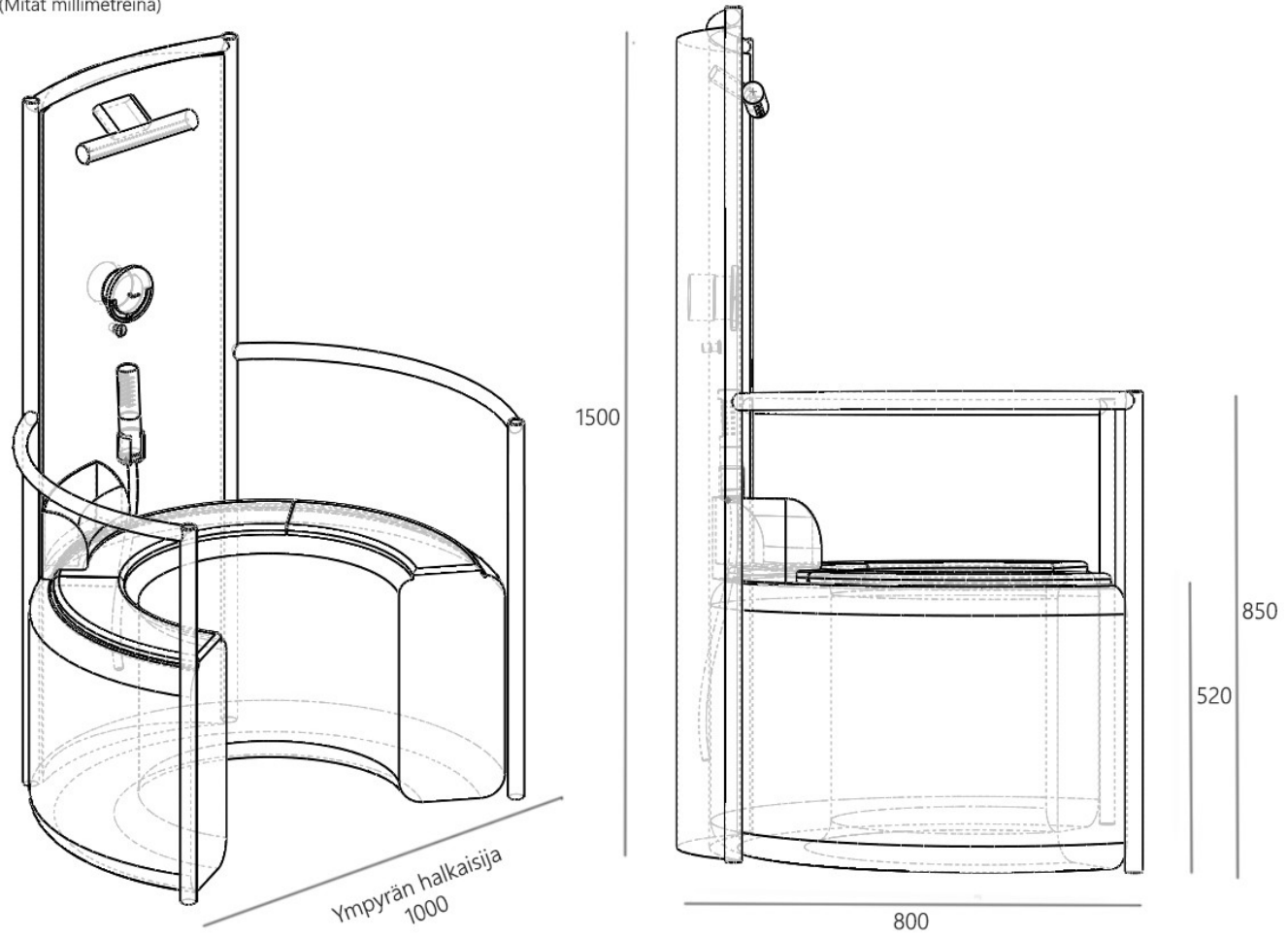
1. Kuinka kauan olet asunut vanhainkodissa?
2. Voitko kuvailla suihkutilojanne?
3. Onko teillä käytössä apuvälineitä?
4. Kuinka käytössänne olevat apuvälineet vastaavat tarpeitanne?
5. Mitä toivoisit suihkussa olevan, jotta pystyisit peseytymään jatkossakin itsenäisesti?
6. Koetko suihkussa käynnin turvalliseksi?
- 7.

Kysymykset vanhainkodin työntekijälle:

1. Kuvailisitko vanhainkodin toimintaa.
2. Missä vaiheessa ihminen yleensä hakeutuu vanhainkotiin?
3. Voitko kuvailla Helenan vanhainkodissa käytettäviä kylpytilojen apuvälineitä?
4. Kuinka paljon hoitajat ja työntekijät ovat avustamassa asukkaan suihkussa käyntiä?
5. Minkälaiset apuvälineet voisivat auttaa suihkussa käyntiä entisestään?

LIITE 3 Mittakuvat

(Mitat millimetreinä)

” Esteettömyys on parhaimmillaan eri aistein koettavaa estetiikkaa, jossa kauneus on kaikkien saatavilla, eri aistein saavutettavissa.

Estetiikka kuuluu kaikille – esteettömyys on sen edellytys. ”

- Avaava.fi